

1876
2016

*Kolik sehraješ úloh,
tolik prožíváš životů.*

J. K Tyl

HISTORIE DIVADLA V ČESKÉM MEZIRÍČÍ

Podnět k založení ochotnického divadla v Meziříčí dal p. učitel Josef Kuřátko začátkem r. 1876. První přípravná schůze konala se ve škole, kde všichni ze šestnácti přítomných stali se zakládajícími členy. Jeviště v obci nebylo, proto vypůjčeno z Pohoří a používáno dva roky, než koupeno vlastní. **První divadelní představení „Nehas co tě nepálí“ bylo 7. května 1876 „Na Sále“.** Úspěch první hry podnítl horlivost ochotníků tak, že hráno tento první rok sedmkrát. Ochotníci potom dlouhá léta zkoušeli a vystupovali v hostinci Na Sále. Při rekonstrukci v r. 1921 tam zřídili stálé jeviště.

Brzy po I. světové válce obnovila tělocvičná jednota Sokol spolupráci s ochotníky. První a druhou neděli v **červenci 1920** společně uvedli v režii Václava Poledne Mahenovu hru **Jánošík** na zahradě Václava Kuchaře. Prvnímu představení předcházela koncert posádkové hudby z Josefova, druhé představení bylo součástí župního hasičského sjezdu. Celý podnik vynesl neuvěřitelných 5 000,45 Kč.

Oba spolky měly stejnou členskou základnu, a proto byla jejich činnost silně propojena. Ochotníci dlouhá léta zkoušeli a vystupovali v hostinci Na Sále. Při rekonstrukci Sálu v r. 1921 tam zařídili stálé jeviště. Do té doby se před každým vystoupením jeviště stavělo a po něm zase bouralo. Když se začala stavět sokolovna, přidali se i ochotníci. Spolek divadelních ochotníků přispěl na zařízení jeviště a částkou 40 000 Kč na jeho vybavení. Už **22. 12. 1929** se hráli na novém jevišti hru **Zvoník u Matky boží** podle románu Viktora Huga. Během let 1918 - 1938 divadelní ochotníci nastudovali 143 her, **Maryšu** bratří Mrštíků, **Vojnarku** nebo **Psohlavce** Aloise Jiráska, ale také současné komedie jako byla **Falešná kočička**, kterou se hráli v r. 1925, tedy ještě před uvedením stejnojmenného filmu s úžasnou Věrou Ferbasovou a Antonií Nedošínskou.

Ještě v hostinci Na Sále **14. 3. 1926** si připomínali padesátileté trvání spolku. Pro zakládající členy Jana Janečka (*1855) a Josefa Holance (*1853) a zasloužilé herce byla připravena čestná místa v první řadě před jevištěm. Oslavu zahájilo

místní pěvecké sdružení Věnem Bedřicha Smetany. Ochotníci nazkoušeli stejnou hru, kterou se před padesáti lety představili, **Nehas, co tě nepálí**. Pozdrav zaslal také čestný člen spolku Alois Jirásek. V tomto jubilejním roce se hráli k 75. narozeninám Aloise Jiráska v zahradě hostince Na Staré **3. a 6. června** hru **Lucerna**. Navzdory špatnému počasí představení navštívilo na 2 000 osob. Oslavy o deset let později se konaly už v sokolovně, kde 29. 11. 1936 se hráli ochotníci hru Jaroslava Vrchlického **Noc na Karlštejně**. Tentokrát mohli přivítat už pouze posledního žijícího zakládajícího člena Jana Janečka.

Školní divadlo v minulosti

Učitelé s dětmi pořádali během roku deklamovací besedy pro rodiče, jejichž výtěžky byly ukládány do místní záložny. Z nich se platily různé školní pomůcky a výlety. Pokud je známo, první deklamovací beseda proběhla v květnu 1870. Z 10 zl. vybraných na vstupném byly koupeny Studničkovy mapy Čech, Moravy a Slezska. Téměř každoročně se besedy opakovaly, v letním období za příznivého počasí na některé zahradě, v zimě obvykle v hostinci Jana Hofmana. Kromě recitací básní děti zpívaly a hrály krátké divadlo. V listopadu 1875 na jedné takové besedě poprvé v Meziříčí zazněla píseň **Kde domov můj** z Tylovy hry Fidlovačka aneb žádný hněv a žádná rvačka. Se souhlasem knížecích správců pořádali učitelé s dětmi v srpnu 1878 slavnost na louce u knížecího dvora Ostrova. Děti byly obdarovány od velebného pána perníkem, ovocem a nezbytným pivem. Deklamovací besedy se postupem času přeměnily na žákovská představení. Před Vánoci r. 1881 nacvičily děti hru **Král liliputánský**, kterou sehrály pro veřejnost se ziskem 41 zl. 94 kr. Správce cukrovaru Václav Jarkovský a cukrmistr J. Smola za odměnu podělili děti perníkem a cukrovím. R. 1883 nacvičily hru **Dráteníček** aneb **S poctivostí nejdál dojdeš** ve prospěch školních pomůcek. V říjnu 1884 uvedly školní děti „na prknech“ místního ochotnického spolku hru OŠI J. K. Hraše **Láska k vlasti**, v hlavních rolích M. Zákravská, V. Šolc a J. Hojný. Na harmonium doprovázel řídící učitel Josef Roušar. V dubnu 1886 se hráli děti představení **Krakonoš** ve škole v Králově Lhotě pro tamní děti. Během osmi let (1881-1889) nacvičili žáci pod vedením Františka Svobody a Otakara Rubeše s obrovským úspěchem i finančním ziskem šest her. Poslední tři roky hrály děti odpoledne pro spolužáky, večer potom pro rodiče. Tato žákovská představení mohla být uvedena pouze se souhlasem OŠR. Představení hry **Krasava** plánované na duben 1888 podle jakéhosi nařízení ZŠR povoleno nebylo. Po roce ředitelství školy svoji žádost opakovalo a OŠR povolila představení sehrát. Po dlouhé odmítnutí děti sehrály o Vánocích 1905 Amerlingovu hru **Jesličky** pod vedením P. Josefa Kavy. Výnos byl uložen do občanské záložny a později použit na nákup harmonia pro školu. V dalších letech děti hrály divadlo stále méně. Většinou byla zábava pro děti organizována v rámci dětského dne nebo při

cvičení sokolů. Poslední žákovské divadlo sehrané před válkou byl **Otesánek** v březnu 1912 pod vedením zkušeného Václava Poledne (ochotník-režisér).

Již 1. a 6. 1. 1919 byla uvedena hra V. Plumlovské **Vánoční sen**. Návštěva musela být obrovská, o čemž svědčí čistý zisk 1 355 K 20 h. Zisk byl tedy rozdělen, 200 K věnováno místním chudým, 600 K vdovám po padlých a zbytek uložen do občanské záložny na nákup školních pomůcek. V prvních mírových letech proběhlo nespočet slavností, jichž se samozřejmě účastnili učitelé i žáci.

1. 5. 1919 byla na prostranství před obecním domem zasazena Lípa svobody. V červenci v rámci Husových oslav prošel obcí lampiónový průvod od hostince Na Sále na kopec na „hořejším konci“. Na počest prezidenta T. G. Masaryka si děti na 7. 3. 1920 připravily hru Jaroslava Průchy **Pro tatíčka prezidenta**. Chuť oslavovat však brzy pominula a postupem doby se mimoškolní činnost dětí vytrácela. Vše se začínalo opět vracet do starých kolejí.

Po válce se sice již tradice klasických divadelních představení neobnovila, ale děti měly možnost předvést své dramatické umění na různých besídkách a oslavách. Oslavy státních svátků se obvykle konaly v tělocvičně a před školou u Lípy svobody.

Velké úctě se těšil prezident Masaryk. O jeho narozeninách děti pořádaly besídky a různá představení. Učitelé potom vyprávěli o Masarykově životě a boji za českou samostatnost. K 75. narozeninám „tatíčka Masaryka“ sehrály děti představení **Janičkova smrt**, jehož výtěžek (1 200 Kč) byl věnován ve prospěch chudých dětí. Hrál 70 dětí, školy Mokrý, Králova Lhota a Rohenice, ač počasí bylo velmi nepříznivé, poctily představení slušnou návštěvou. V rámci oslav 80. narozenin T. G. Masaryka byly promítány v kině Sokol filmy **Krásy Opočna a okolí** a **Pan prezident v Opočně** z léta 1926, kdy prezident Masaryk navštívil severovýchodní Čechy. Tyto oslavy však měly podobný charakter jako oslavy před 32 lety, kdy František Josef I. slavil 50. výročí svého panování, nebo když se ženil korunní princ Rudolf.

Pravidelně se také slavil 28. říjen. Celá obec připravovala oslavy. Sokolové cvičili, děti zkoušely své výstupy, starosta svou řeč... Na konci srpna 1928 byl před obecním domem odhalen památník padlým, u kterého se od té doby začínaly oslavy 28. října a u kterého se žáci s učiteli scházeli na Bílou sobotu k mírovému projevu.

Nyní bylo stále více vzpomínáno na osobnosti z hudebního, literárního a vůbec kulturního světa. V dubnu 1924 nazkoušely děti **Smetanovy písně** k připomínce 100. výročí jeho narození. V březnu 1932 si připomněly 100. výročí úmrtí básníka Johanna Wolfganga Goetha a 340. výročí narození Jana Ámose Komenského, v prosinci potom 100. výročí narození norského básníka Bjørnstjerna Bjørnsona. V únoru příštího roku básněmi oslavily také dva české autory, Jaroslava

Vrchlického a Svatopluka Čecha. Oblíbenými hrdiny samozřejmě byli Jan Hus a Jan Žižka.

Vždy v prosinci bylo připomínáno československo-jihoslovenské přátelství (státní svátek Jugoslávie), v květnu potom československo-rumunského přátelství (státní svátek Rumunska).

Od r. 1927 se v Meziříčí slavil i Den matek.

Další školní divadla se uskutečnila 7. 3. 1926 pod názvem **Zlatá nit**, po válce potom 24. 6 1951 v pohádce **O třech princeznách a Honzovi**, děti účinkovaly v **Babičce** v r. 1957, **Šedém pírkou** v r. 1959 a v poslední výpravné pohádce na prknech Sokolovny - **Čarovné housle** 3. 5. 1964. Poté již zapracoval zub času a dětské divadlo se z mnoha důvodů po několik desetiletí neobnovilo.

Na konci školního roku učitelé pro žáky pořádali **dětské dny** plné her, tanců a hudby. Dětské dny měly v té době trochu jiný charakter než dnes. Podobaly se spíše besídkám, na nichž děti předváděly rodičům své pohybové a recitační schopnosti. Obecná škola pořádala takový dětský den 29. 6. 1920 na zahradě hostince u Hoffmanů. Od školy k hostinci šly děti v průvodu s hudbou. Ředitel August Petrák pronesl několik slov k rodičům i dětem. Poté děti recitovaly, zpívaly, hrály a tančily. Pro děti bylo připraveno i pohoštění v podobě cukroví, pečiva a kávy. Tento podnik vynesl 2 542 Kč 10 h.

I když byl v Meziříčí ustaven loutkářský odbor až v polovině 30. let, Karel Hrnčír ml. nadšeně hrál pro děti i pro dospělé už v r. 1921. Děti si velmi oblíbily loutkové divadlo, jenž jim zdarma zapůjčil Karel Bukač. Ve školním roce 1921/1922 s úspěchem odehrály čtyři představení.

Školní divadlo v současnosti

Divadlo „Malých herců“

Na dlouholetou tradici divadelníků a poslední velké školní divadlo **Čarovné housle** z r. 1964 navázala parta mladých nadšenců okolo R. Bednáře a M. Bastlové, kteří v roce 2014 s divadlem „Malých herců“ ze školy nacvičili a s úspěchem uvedli divadelní pohádkové vyprávění L. Kubátka **Setkání u Aničky**. Další pohádkovou hru od J. Drdy **Hrátky s čertem** uvedli 1. února 2015. Zatím poslední „nastudovaným“ představením je pohádkový muzikál J. Uhlíře a Z. Svěráka **At' žijí duchové**.

Divadlo „Malých herců“ podporuje Obec České Meziříčí.